

HORVÁTH, Juan
Tantó

1848-er
Guatemala
+1872

18. 20 +1872

ny
gob
a c
tud
gat
irá:
sut

kesztett és tízszer állt ezek mia
mek röpiratot és egy kitűnő t
mala: *A People Fighting for*
Vanderbilts & Popes. An essay
nam, 1863.), amelyet *Lincoln* ba
Egyesült Államokban. De nem
tette el, hogy honvédtüzér volt
amelynek a száját az elnyomás,
Ott volt azok között a guatemal
tek a nicaraguaiaknak kiverni
nökét, aki fegyveresen hatolt b
döntötte meg a törvényes nicara
totta eladni Vanderbiltéknak az
keny földszávot, amelyen az első
létesíteni a két óceán között. C
önkéntesek között, akik a me
a francia intervenció hadsere
zsoldosaival.

1865-ben, mikor az amerikai
északiak, az Államok elnöke,
Andrew Johnson lett, Vanderbi
kel, a rabszolgatartókkal való sz
igen erősen lecsökkent. A „sze
sabb támaszát és még abban az
Carrera kormányát. *Mario Bon*
társaság nagykövetéül küldte H
ott hét éven át képviselte új h
rikai barátságát szerezte meg. E
igen sokra becsülték őt. 1872-b
téstételre utazott Guatemala

Klay, Andor: *Daring diplomacy*
1957 (P. 231-2)

(based on this article)

HORVÁTH JÁNOS

Egy 48-as tüzerkáplár — Guatemala szabadságáért

1855. végén kézisajton előállított, szegényes, rossz papírra nyomott röpirat terjedt el Guatemalában és a szomszédos országokban. Szerzője: *Juan Horvath*, címe: *La Trinidad de Guatemala*, a címlap adatai szerint a svájci Bernben adták ki, de mindenki tudta, hogy Guatemala városában, a jogakadémia hazafias hallgatói szedték, nyomták, kötötték és terjesztették ezt a harcos leírást, amelynek szerzője ki merte mondani azt, amit mindenki suttogott a „guatemalai szentháromságról“.

Horváth János bátor röpiratában leleplezte azt a három személyt, aki az 1840. óta kormányon lévő *Rafael Carrera*, a legreakciósabb amerikai politikus háta mögött áll. A „szentháromság“ tagjai: *Serrano Guzmán*, guatemalai ügyvéd, a *Cornelius Vanderbilt Banking Company* helyi jogtanácsosa, *Correra* sógora, *Jack Kelly*, *Vanderbilt* guatemalai képviselője és *Ipolito Waldeck*, a san-cristobali dominikánusok priorja, akinek rendje Guatemala területe felének tulajdonosa. A „szentháromság“ úgy működik, hogy *Kelly* időről időre meglátogatja *Waldeck* atyát, megbeszéli vele a guatemalai politika időszerű kérdéseit, majd a beszélgetés eredményéről tudósítja *Guzmánt*, aki viszont családi körben közli *Carrerával* ügyfele kívánságait. *Horváth* ki nyomozta azt is, hogy kifélék a „szentháromság“ tagjai. *Serrano Guzmán* 1821. előtt, mikor Guatemala még spanyol gyarmat volt, mint spanyol koronaügyész teljesített szolgálatot és tömegével szállította az akasztófára a guatemalai hazafiakat. *Waldeck* egy tönkrement bajor arisztokrata család sarja, vatikáni összeköttetései révén jutott idegen létére a katolikus világ legzsírosabb papi javadalmához. *Kelly* Michiganből származott. Sok mindennel próbálkozott, utóljára ő adta ki a *New York Post* című lapot, amelyet csakhamar szöröstől-böröstől eladott *Vanderbilt*eknek. Mikor egyszer bajba keveredett — mert elfelejtett második házasságkötése előtt elválni első feleségétől — *Cornelius Vanderbilt* kötelességének érezte, hogy megmentse szolgája „becsület“ nevét egy botrányper mocskától, és *Kellyt* elküldte kiskirálynak Guatemalába.

Carrera rendőrsége kellemes karácsonyi meglepetést szerzett gazdájának: előállította *Justo Rufino Barrios* joghallgatót, a forradalmi diákság vezérét, Guatemala későbbi haladó elnökét (később róla nevezték el Puerto Barrios kikötővárost) tizenkét

HORVÁTH, Juan
János

1848-er
Guatemala
+1872

társával és azzal a kézisajtóval, amelyen a *Trinidad* készült. De a rejtélyes Juan Horvath, a röpirat szerzője nem került kézre: ő időközben Barrios barátainak támogatásával újabb forradalmi vállalkozást készített elő. 1856. január 1-én megjelent Guatemalában első lapja, az *Estrella de la Libertad* egyetlen száma. Horváth lapindító vezércikke — a latinamerikai publicisztika, klasszikussá vált alkotásainak egyike — Carrera és a „szentháromság” távozását, Barrios és minden politikai fogoly szabadonbocsátását, „igazi függetlenséget”, a Vanderbiltektől és a Vatikántól való függetlenséget, a nagybirtokok zsellérek között való részleges felosztását, a progresszív adózás bevezetését és demokratikus kongresszusi választás megtartását követelte.

A harcos guatemalai magyar újságíró, a negyvennyolcas szabadságharc vitéz katonája, a lincolni szabadság-eszmék lángoló híve volt. Ifjúságáról keveset tudunk, csak annyit, amennyit ő maga mondott el 1865-ben egy választási beszédében:

„A dunántúli dombok alján, egy kis magyar faluban születtem. Az apám, a nagyapám és a dédapám, minden ősöm, magyar grófok cselédje volt. 1848-ban, amikor én tizenöt éves voltam, fegyvert fogott a magyar nép, hogy elkergetse az osztrák *colonistákat*, úgy, ahogy Önök kergették el a spanyol gyarmatosítókat 1821-ben. Apámmal és három bátyámmal együtt én is katonának mentem, küzdeni a szabadságért. 1849-ben az osztrák és orosz zsoldosok leverték a magyar szabadságharcot. Akkorra már csak én voltam egyedül életben az egész családból, apám és bátyáim elesetek. Tüzérmester voltam a szabadságharcos seregben, az osztrákok büntetésből tíz évre besoroztak a maguk hadseregébe. Elküldtek vártüzérnek Polába, Dalmáciába. Ott a vár fokán égő kanóccal kellett őrtállnom egy olyan ágyú mellett, amelynek szája — a polai városházára volt fordítva. Azt akarták, hogy, ha majd a polai olaszok fegyverhez nyúlnak szabadságuk védelmére, ha majd azok akarják elkergetni az osztrákokat, én löjjek rájuk először. Megszöktem Polából. Egy amerikai gőzös fedélzetén kerültem át az Újvilágba, mint szénlapátoló munkás. Nem tudnám már elmondani Önöknek, hogy mi mindent csináltam az Egyesült Államokban 1851-től 1855-ig, de: ott tanultam meg írni, ott tanultam meg, hogy mi a demokrácia és ott ébredtem rá arra, hogy tollammal a demokráciáért kell harcolnom. 1855-ben érkeztem Guatemalába, Justo Rufino Barrios hívására: hogy azóta mit csináltam, arról szükségtelen itt beszélnem.”

De nem szükségtelen ma Horváth János tetteinek emlékét felelevenítenünk. Fáradhatatlanul és rettenthetetlenül harcolt a „szentháromság” diktatúrája ellen, nyolc rövidéletű lapot szer-

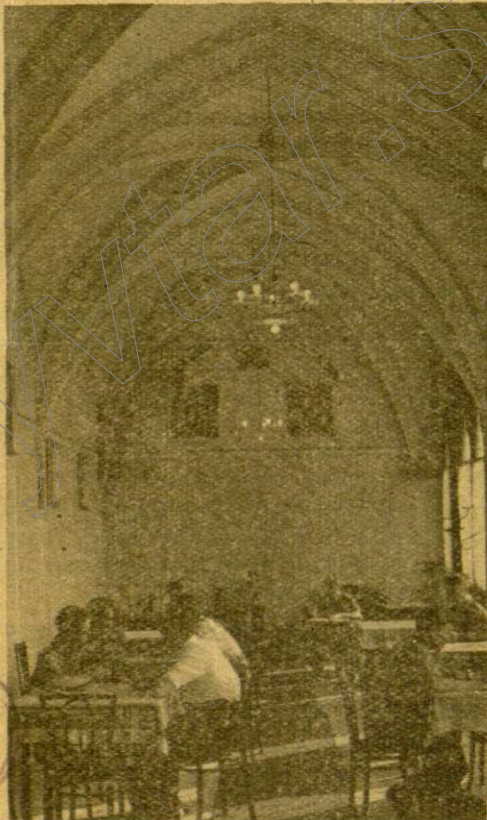

E K

óvá átalakított

is a tavon

a várban

Központi
27
1950

HORVÁTH, *Juan*
János

1848-er
Guatemala
+1872

20 +1872

Hírek a magyar népi demokráciából

kesztett és tízszer állt ezek miatt bíróság előtt, írt egy tucat re-
mek röpiratot és egy kitűnő tanulmányt Guatemaláról (*Guate-
mala: A People Fighting for Independence Against Spaniards,
Vanderbilts & Popes. An essay by J. Horvath. New York, Put-
nam, 1863.*), amelyet *Lincoln* barátja, *Samuel Putnam* adott ki az
Egyesült Államokban. De nem csak tollal harcolt: sosem felej-
tette el, hogy honvédtüzér volt és mindig megtalálta azt az ágyút,
amelynek a száját az elnyomás, a reakció ellen lehetett fordítani.
Ott volt azok között a guatemalai önkéntesek között, akik segítet-
tek a nicaraguaiaknak kivérni *Wiliam Walkert*, Vanderbilt ügy-
nökét, aki fegyveresen hatolt be Közép-Amerikába és erőszakkal
döntötte meg a törvényes nicaraguai kormányt, amely nem óhaj-
totta eladni Vanderbiltéknak azt az Óceántól Óceánig nyúló kes-
keny földsávot, amelyen az első tervek szerint csatornát akartak
létesíteni a két óceán között. Ott volt azok között a guatemalai
önkéntesek között, akik a mexicói *Juarez* segítségére siettek
a francia intervenció s hadsereg ellen és harcolt Miksa császár
zsoldosaival.

1865-ben, mikor az amerikai polgárháborút megnyerték az
északiak, az Államok elnöke, *Lincoln*, majd az ő halála után
Andrew Johnson lett, Vanderbilt politikai befolyása — a déliek-
kel, a rabszolgatartókkal való szoros kapcsolatai következtében —
igen erősen lecsökkent. A „szentháromság” elvesztette legfonto-
sabb támaszát és még abban az évben elsöpörte a guatemalai nép
Carrera kormányát. *Mario Bonaz*, Guatemala új elnöke, a köz-
társaság nagyköveteül küldte *Horváth Jánost* Washingtonba, aki
ott hét éven át képviselte új hazáját és nagyon sok haladó ame-
rikai barátságát szerezte meg. *Emerson*, a filozófus és *Mark Twain*
igen sokra becsülték őt. 1872-ben, mikor egy alkalommal jelen-
téstételre utazott Guatemalába, egy indián merényletet követett
el ellene: *machetéjével*, a nagy késével elvágta a nyakát. A nyo-
mozás megállapította, hogy a gyilkos — a száműzött és 1865. óta
Hondurásban élő *Kelly* szolgálója volt...

Horváth János életrajzának *Emilio Figueroa* szentelt egy ki-
váló regényt (*El redactor de la revolución, Santiago, 1932.*) és
Aristides Rojas egy nagyszerű esszéjét (*Estudios historicos, Cara-
cas, 1926, 142—205. o.*) — amerikai részről pedig *Samuel F. Bol-
ton*, az amerikai politikai élet bátor quaker kritikusa dolgozta
fel a témát („Good Neighbor Policy“. *History of the US-Latin
American Relations, 1773—1933. A Study in Ethico-Political
History. Truth and Official Statements of One Century and a
Half.* Philadelphia, Society of Friends, 1934., 335—377 o.).

Lang Dezső

Indor: Daring diplomacy
1957 (P. 231-2)
based on this article)

